

UDASCALCI

NARRATIO

DE CONTROVERSIIS INTER HERMANNUM ET EGINONEM.

(CANISIUS, *Antiq. lect.* edit. Basnage, t. III, p. II, p. 3.)

JACOBUS BASNAGIUS LECTORI.

De Udalscalco hæc habet Canisius in præfatione secundi libri: « Udalscalcum ex ms. codicibus monasterii S. Udalrici et Afræ Augustæ habui; quis autem Udalscalcus, quis Hermannus, et Eginone fuerit, docet Bruschius de Monasteriis. »

I. *De Eginone.* — Cum præ manibus nobis non sit Bruschi liber et careant procul dubio plurimi, pauca quedam hic delibare censuimus: primo nata est illa controversia inter Eginonem abbatem et Hermannum episcopum occasione investiturarum. Jam a longo tempore solum episcopalem tenebat Hermannus eique adhaererat amicitia conjunctissimas abbas cum subito orire sinit inter eos controversiæ. Episcopus ab abbate velut excommunicatus habitus est; crimina ipsi intentat sæpius, tum apud pontificem, tum apud Arnaldum Moguntinum. Inde schisma conflatum. Fuga sibi consuluit abbas, quem deseruere monachi, ipsaque velut perturbatores sunt execrati, qua de causa apologeticam epistolam ipsis rescribere coactus est. Sed dum Italiam peragraret, obiit in itinere.

II. *De Udalscalco.* — Udalscalcus hic fuit Augustanus monachus, dein abbas, Eginonis itinerum socius fuit, et dum sæculo migraret infelix abbas, præsens adfuit. Sic de illo Eginone: « Socium laboris nostri fratrem Udalscalcum præ hominum multitudine cum navis capere non posset, » etc. Ipse vero Udalscalcus patróni mortem describens: « Pisas et ego perveni, sperans laboris et doloris mei finem, cum scilicet dominum meum et Patrem reperirem; sed tristitia super tristitiam, illo jam in extremis posito, mihi accumulabatur. » Fuit igitur Udalscalcus abbatis sui vehementissimus defensor, ita addictus causæ patróni, ut Henricum imperatorem Neroni conferre non pertimescat; imo pontificem ipsum, quod pro libitu ipsius in Hermannum non saviret, acriter increpat: Quod prudentia Romana, exclamat ille relatjs Paschalis secundi epistolæ, quanta obdormisti, quod gratia tui dixerim, negligentia. Huic Udalscalco tribuit Vossius Vitas Mariæ Magdalensæ, Afræ, atque Udalrici præsulis Augustani, nec immerito: patet enim ex Augustano Chronico Udalscalcum scripsisse legendam totam S. Afræ tam conversionis quam passionis, similiter et almi confessoris Udalrici, incipiens:

Inclita devotiâ colimus, etc.

Nam eam alligaverat metro, postulante episcopo Constantiense. De beata vero Maria Magdalena, quam venerabatur singulari affectu, ut fert idem Chronicon (l. II, c. 2), composuit singularem cantum super verba sancti Gregorii. Nec ea sunt tantummodo Udalscalci opera, quem Augustenses speciale decus musicæ ordinis doctissimumque appellant; nam tragico caryiæ sepulturas abbatum, elegiaco fratrum circa introitum dormitorii descripsit Prudentium imitatus. Fuit igitur non modo historicus, sed et poeta heroico carmine sæpius canens: musicæ fuit etiam peritissimus. Eginone mortuo Udalscalcus ex Italia reversus abbas Augustensis, in locum Eginonis, creatus est.

III. *De tempore quo scripsit.* — De tempore quo Narrationem scripsit, vix dubium esse potest, hoc factum fuisse sub Calixto secundo, dum 1º, narrat Hermannum fuisse damnatum a Paschale, Gelasio nec non a sancto adhuc superstitè papa Calixto secundo. Fuit igitur adhuc in vivis Calixtus, cum hanc controversiam in litteras referret Udalscalcus. 2º annum adhuc clarius indicat; asserit enim Eginonem fuisse abbatem electum anno Christi 1109, per decem annos ab ipsius electione lites agitatae fuisse cum Hermannus, qui ipse fuerat ad episcopatum promotus ab Henrico IV, an. 1094. Obiit Eginone durantiibus adhuc illis controversiis an. 1119. Non dubium igitur, quin Udalscalcus illas memoriæ mandaverit an. 1120, vel saltem ante mortem Hermannus, quæ contigit an. 1124, succedente ei Waltero Palatino in Tubingen. Brevis est illa Narratio Udalscalci; in ea tamen evagatur ad miracula quedam narranda. Hoc potius observandum, narrationi suæ inseruisse varias Epistolas Paschalis papæ, Arnaldi Moguntini, et Eginonis abbatis, quorum partes tuebatur; quidquid enim vel Hermannus vel monachi ab Eginone post ejus fugam in sui defensionem afferebant, omisit.

PROÆMIUM SEQUENTIUM.

Sub venerabili abbate Eginone pro Christi positus A in dispersione sancti Oudalrici et S. Afræ cœnobitis Oudalscalcus, servus eorum, utinam non inutilis, bravo donari æternæ beatitudinis.

Gratia Solis justitiæ (*Malach. XLII*) illustrati nationis prave atque perversæ renuntiastis cæcitati, ac per hoc in persecutione propter justitiam tribulati (*Philip. II*), evangelica attestazione meruistis

esse beati (*Matth. v*). Patrem enim vestrum spiritualem carni et sanguini præposuistis, immundum tangere nolulistis, dum ipso docente Augustensem dictum episcopum in interdictis sacramentis, minime recepistis. Quapropter vestræ quasi in præmium conceditur sanctitati, ut si qui ex vobis ab eo sunt ordinati, nulli per hoc canonum subjaceant severitati, sed in ejusdem Patris vestri pendeat potestate, ab hujusmodi contagio apostolica vos absolvere auctoritate, maxime illos qui post factam sibi pontificalis officii suspensionem, ullam ab eo perceperere consecrationem

Ut autem Pater idem magis ac magis honoretur

A vel ametur, qualiter sit abbas constitutus litteris commendetur, tum pro cavenda oblatantium falsitate, tum pro tenenda rei hujus veritate. Dein quomodo dictus episcopus investiatur, ut totum gratiæ tribuendum esse doceatur, quidquid in eo vel sub eo ab Ecclesia recipiatur. Quantis etiam miraculorum beneficiis locus vester sub tali abbate declaratur, ad laudem Dei, memoriæ non subtrahatur. Postremo tyrannide impiorum prævalente, quomodo locum ipsum Ecclesia reliqueritis præcipiente, calamo non dissimuletur, ut ad tantum justitiæ fervorem exæquandum posteritas provocetur.

NARRATIO DE CONTROVERSIIS

INTER

HERMANNUM ET EGINONEM.

I. *Egino abbas; Henricus imperator Neronem agit.* — Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo nono, Augustensi cœnobio in honore sancti Udalrici et S. Afræ (1) constructo, dominus Egino abbas inthronizatur, qui in eodem loco regulari educandus disciplina, puer a parentibus Deo, sub venerabili ejusdem monasterii abbate Diemaro, oblatus, per incrementa temporum apprime sacris est litteris imbutus. Puerili autem flore ad juventutis maturitatem perducto, honestioris vitæ pollebat studio. Sed quia schisma vigeat ibi tunc temporis illud, cujus erat caput Henricus rex, causa Wibertus, consilio meliore locum mutavit eundem: præsertim cum prædicto Patre sanctissimo jam dudum orbatus fuisset, et alii in eodem schismate constituto subdi noluisset. Perveniens ergo ad S. Blasii cellam, Nigra in silva sitam, benigne ab omnibus suscipitur, ibique tam diu prudens tyro conversatur, quousque in bonæ memoriæ Gebhardi Constantiensis episcopi, de sede jam expulsi, ministerium assumeretur. Tanta siquidem persecutionis rabie præfatus tyrannus in catholicam exarsit Ecclesiam, ut Neronem mysterium iniquitatis operantem ab inferis emersisse timeres, nisi quod ille Petro occiso nullum sedi apostolicæ, ut iste hæresiarcham Wibertum intruserit, cui etiam cunctis catholicis episcopis proturbatis, sedes eorum per superpositos subdiderit (*II Thess. ii*). Ilii, inquam, reverendo præsuli pater iste adeo necessarius, adeo fuit acceptus, ut sæpius legatione ejus ad dominum papam fungeretur, deposito interdum ex obedientia habitu monachico, ut hostis per simulatam sæcularium speciem falleretur. Quid plura? totius laboris et angustię ejus comes permansit individuus, donec

B pace Ecclesiæ reddita, sede receptus est propria. Per idem tempus prædictum Augustense cœnobium Patre carebat; dominus autem Egino, jam ut emeritus miles quietem monasterii velut in præmium receperat. Ad quod Augustenses fratres, nuntios mittentes, confratrem suum revocabant et animo concordi in abbatem sibi eligebant, quem ille renuens ut puta onus, honorem penitus abdicasset, si non ex supra memorati præsulis jussione, nec non multarum spiritualium vel catholicarum personarum persuasione subire acquievisset, maxime cum Augustensis episcopus, a quo erat investiendus, communionem Ecclesiæ jam recepisset, insuper et abjuramentum omnis hæreseos in præsentia apostolicæ sedis legati fecisset. Nullus enim eorum, qui Wiberti et Henrici consenserant hæresi, ab apostolica sede recipiebatur, qui non prius eadem peste cum capitibus suis abjurata, catholicam Ecclesiam publice profitebatur.

C Hoc in loco minus prætermittendum videtur, quod quidam veritatis subversores quasi ratiocinando calumniantur dicentes huic patri sedem non vacasse; dum tres eo superveniente fateantur inibi sedisse. O linguam mendosam, o labia dolosa: ideo posuerunt in cælum os suum, ut lingua eorum transeat in terram (*Psal. lxxii*). Tres, inquiunt, ibi sederunt. Si tres fuerunt, aut omnes, aut duo ex illis superpositi exstiterunt; si omnes, nullus eorum abbas; si autem duo, Pater iste non tribus, sed uni est superpositus. Ergo sive illud sit, sive illud, falsum est quod dictum. Verum ut fidelibus, ne offendant, rei hujus veritas pateat, transcursis obturata aure Scyllæis canibus, his dictis intendatur.

D II. *Hartmannus abbas Augustensis. Egino eligitur* cum in monasterii regimine successore, an. 1184, ut fert *Chronicum Augustanum*, l. 1, c. 1, p. 790. *BASN.*

(1) Ecclesia vero eorundem sanctorum constructa fuit ab Henrico abbate tertio. post Udascal-

abbas. — Defuncto igitur ejusdem Augustensis loci abbate nomine Sigahardō, dominus Hartmannus Gotwigensis abbas eidem præficitur cœnobio. Quod quia intolerabile visum est Ecclesiæ (talem scilicet personam a schismatico episcopo nomen regiminis accepisse) quod incaute fecit, in sua rediens correxit. Deinde non multo evoluto tempore quidam nomine Beringarius, Vuldensis professus, Augustensibus vero incognitus, pro fratris sui munere obsequii, locum ipsum suscepit regendum. Qui, etsi idiota fuisset, tamen quia contra statuta canonum, non a fratribus electus, ut puta ignotus, illo advenisset, intellexit, intelligens et ipse discedendo correxit. Hæc tamen omnia in schismate et a schismatico præsele sunt facta. Tandem illa generali absolutio- nis dispensatione per apostolicæ sedis legatos, videlicet Richardum Albanum et Gebehardum Constan- tiensem episcopos in Teutonici regni diffusa lati- tudine etiam Augustensis episcopus amicitia non excludebatur : qui, ut prædictum est, per hæreseos abjurationem et unicæ Ecclesiæ professionem, recon- ciliabatur. Tamen quia tempus miserendi (*Psal. ci*) nondum advenit, etsi religiosus alterius iterum loci, videlicet Wezzinesbrunnensis abbas et huic Augus- tensi supervenit. Hic quanto prudentior, altiora se quærendo (*Eccli. iii*), cecidit tanto celerior, fratri- bus quoque suis idiosum exigentibus, sua repetendo, surrexit.

Tandem, rebus, ut dictum est, ecclesiasticis tran- quille dispositis, non neophytus, non alienus, vel alio ovili occupatus, sed loci ab infantia professus, Pater Eginō, nullo præside, eligitur abbas; ca- nonice electus ordinatur. Et unde vel cui superpo- situs? Ecclesia in schismate positum deposuit; ali- enigena oves, ut puta non proprias, deseruit; pasto- rem suum grex derelictus recepit. Sic nimirum sic tribus constitutis, imo destitutis abbatibus quartus, ut fertur, Pater iste est superpositus. Sed ut obla- trantibus breviter concludamus, aut iste statuatur, ut illi deponantur; aut illi tres approbentur, ut iste reprobetur. Ex his duobus parum laborantes, unum scilicet probabile imo necessarium, alterum illis semper laboraturis probandum dimittimus. Necdum stylus retrahi poterit, dum qualiter inimicus proprio confodiatur mucrone, occurrit.

III. *Hartmannus abdicat.* — Causa existit, qua prælibatus Gotwigensis abbas, Augustam veniens, huic Patris nostri investituræ interfuit. Tum vero grande cerneret spectaculum, quomodo scilicet abbas electum nostrum veluti robustior agonotheta de- bellaret expectantium. Sic se habet popularis con- cursus, litibus nimirum oblectari et seditioibus, ut hinc partem plausibus attollat, inde parti illudat. Verum hic pugna non præveniente, spes illam af- fectantium delusa est, nullo vincente, nullo ruente. Si quidem abbas, quod ante non fecerat, curam vel nomen hujus regiminis publice abdicarat, fratribus obedientiæ voto indulto, familiæ etiam sacramento quo sibi erat obligata resoluta. Ingens tamen clamor

A populi, Deum super his collaudantis attollitur, ut et tali acclamatione insidiatori adulterans suspicio tollatur. Vides adhuc æmule primum et maximum de illis tribus abbatibus, dextras nobis dedisse. Vi- debis et ultimum, non tamen minimum (*Gal. xxi*), eadem postea fecisse, nisi tibi met contrarius, no- biscum fatearis, neutrum eorum necessarium existi- tisse. Etenim extra legem usurpans potestatem, sicut ei cui jure debetur, intromittendo, non nocet; sic non ejus, sed propriæ tantum salutis, ab illicitis ces- sando prospiciet. Dominus quippe *facit judicium patientibus injuriam* (*Psal. cxlv*), non irrogan- tibus.

Hoc ergo ordine pater iste intronizatus, ut alter Jeremias (*Jerem. i*), vitiorum spinas quæ inibi ultra modum succreverant, omni cœpit annisu evellere, atque virtutum germina quoslibet viros convocando religiosos studuit excolere. Unde contigit ut locus ex incolentium pravitate jam diu abjectus ac despi- cabilis, per hujus bonæ conversationis odorem vitæ, acceptus haberetur et honorabilis, adeo ut in brevi numerus Deo fideliter servientium augetur, prædiis quoque vel Ecclesiæ thesauris copiosius ditaretur. Sancti etiam, quorum ibi venerantur patrocina, majori signorum vel miraculorum clarificantur glo- ria. Ex quibus, multis prætermisissis, pauca subno- tentur, quæ specialius ad ejusdem Patris nostri con- solationem pertinere videntur.

IV. *Bruno dæmoniacus sanatus.* — Quidam ex laico conversus, Bruno vocatus, ab eo monachus ordina- tur, aliquandiu sanus et incolumis commoratur. Credo tirocinii fervore tepefacto, vis dæmoniaca, quæ ad tempus recesserat, jam septempleriter aucta redibat. Frenesi namque arripiebatur graviter, et sicut se habet hoc genus, vix a multis captus tene- batur (*Matth. xii*). Nobis vero mirantibus super his atque stupentibus, etiam dominus abbas accurrit festinantius. Stridet miser dentibus, ligno duriori, ne linguam masticando consumat, sit gargarismus. Videres pectus, utpote ubi minus premebatur, in cumulum succrescere, faciem pallescere, totum vero corpus tremere, quælibet contigua velle carpere ac secum discerpere. At ubi benedictionem Patris nostri promeruit, paulatim quasi de somno gravi evigilans resegit, sicque ut nunquam dæmoniacus languor rediret, convaluit.

V-IV. *Epileptici sanati ad S. Afram.* — Alii quo- que duo ex eodem monasterio fratres, quorum unus Adalgoz, alter Hecil vocabatur, eadem epilepsia, diverso tempore, non diverse corripiebantur. Qui- bus ut ab ipso Patre, quædam sancta præcantaban- tur, nobis astantibus, in momento et illi sanabantur.

Turbis aliquando ad festum patroni nostri sancti Udalrici undique versum confluentibus, quidam homo novem jam annis et dimidio ita contractus, ut plan- tis pedum natibus velut innatis videretur, asello vectus advenit. Cujus etiam asini dorso digiti pedum sessoris impressi cernebantur; ut quantum vitiosa naturæ dominaretur humanæ, et ex animalis vul-

neri, contra naturam scilicet inflicto, colligatur. Illic nobis missarum solemniter ad altare sancti Udalrici celebrantibus, manibus reptans et genibus, ad sepulcrum beatæ Afræ pervenit, ibique spe aliquantula sanitatis, ut postmodum ipse retulit, orationem fudit. Interim animo occurrit, artus jam diu contractos velle distendere, maxime cum gravius quam solebant cœpissent dolere. Tota ergo nitens virtute, plantas vix modicum e carniū cavernis potuit reprovare. Nervi vero se paulatim extendentes crepitare audiebantur, ita vero ut cremium aridissimum confringi putaretur. Tum ipso præ dolore nimium vociferante, a populo irruente sustollitur, et ad tumbam sancti Udalrici defertur; ubi cum diutius sine voce et motu jacuisset, subito pectus cœpit intumescere, ita ut cuncta corporis interiora ibi timerentur erumpere. Quapropter cunctis astantibus, animæ egressum præstolantibus, sæpe dictus Pater monasterii, salviæ folio muti linguæ supposito interrogat quomodo valeat. Bene, inquit, domine, bene; si tantum curam habebitis de me. Exinde Pater accepit eum in sua. Nondum septem diebus completis, clero et populo convenientibus, crucem iste tam diu vernis et non homo, per medium civitatis portabat, cunctisque Deum magno cum tripudio glorificantibus, quia perfectæ sanitati redditus esset, saltibus lætitiæ demonstrabat.

VII. *Puella clauda incedit.* — Puella quoque septennis, ex utero matris clauda, parentibus comitantibus ad eundem perducitur locum; de quo etsi plura mira, et huic ætati insolita idoneis attestantibus personis cognovissemus, nos tamen ea tantum quæ vidimus subnotare curavimus. Cum esset, ut dictum est, debilis et imbecillo corpusculo, austeriori maxime vesceretur cibo, pro magnis deputans deliciis, si quando reficiebatur ovorum edulio vel lactis. Jesu nomen in ore jugiterolvebat, angelico potius quam humano vultu resplendebat. Ultra omne desiderium quotidie Dominicum delectabatur percipere sacramentum; cui et quanta reverentia seu lacrymarum compunctione approximabat? inspicientium crebrius conscientiam judicabat: personas hominum juxta vitæ meritum pensabat, dum quosdam libenter aspiciebat, a quibusdam obtutum, tanquam nequitia reverberatum, avertibat. Nobis vero cur hoc faceret percontantibus, ac Domini cum publicanis et peccatoribus manducantis (*Matth. ix*) exemplum proponentibus: Ipsum, inquit, Deum testor, non causa despectionis me hoc agere, sed timoris; quod etiam rivus iste mei prodit sudoris; si quidem, ut unum ex plurimis dicamus, duos forte supervenientes aspiciens clericos, unum alloquitur, alterum abominatur. A circumstantibus rogatur, ut et alterum intueatur. Ecce, inquit, annuo vestræ precationi; sed vos amabo, huic meæ parcite afflictioni. Facies enim pallebat, sudor per totum corpusculum decurrebat. Nos quasi pœnitentia ducti tristabamur quidem in doloris compassione, sed lætamur in dubiæ rei comprobatione. Vigilantius autem de clericorum

A seiscitantes conversatione veraciter didicimus, eundem quem puella detestabatur, monachum fuisse, sed habitum clerici, potiori abjecto, induisse.

Sed ne aliquis objiciat hanc illos prius cognovisse, ideoque in utriusque pensatione nihil miraculi existitisse, exceptis veris, ut ostensum est, indiciis, quæ fidem dare poterant dictis, plurimorum occultiora detegebat peccata, quæ nonnunquam per confitentes vere sibi probavimus revelata. Hæc dum in Ecclesia noctes ac dies pene, orationum instantia continuaret, quadam die vespertina hora reptando circa memoriam beati Udalrici ad altare usque provolvitur; cujus pallam cum geniculans tetigisset, repente locus quo hærebat movetur, ita ut puella acrius laberetur. Ad cujus erectionem circumstantes accurrunt, claudam ex more sessum componunt. Tum illa: *Statuite, inquit, me super pedes meos, quia Dominus direxit gressus meos* (*Psal. xxxix*). Illis hoc non sine admiratione facientibus, et ne cadere, adhuc retinentibus, relictis omnibus progreditur, et quasi alienis pedibus nutando primum abutitur, sed in brevi tota natura restituitur. Nec mora, in turbas rapitur et, sicut est humana curiositas, hilarior * cujus hanc domus promeretur; comitatur epulas lascivia, hauriuntur innocentis auribus vaniloquia, attrahitur scurrilitate pueritia, minuitur boni specie gratia; Deo tamen propitio, dolore corripitur acerrimo, attenuatoque diuturna castigatione corpusculo, in Domini confessione a præsentis nequam eripitur sæculo.

C VIII-XI. *Cæcavidet.* — Mulier quædam Augustensis non ignota civis, nebula obducitur cæcitatibus, octo eo et amplius visu privatur annis. Quæ dum solito ad beati Udalrici sepulcrum quodam die humili prosterneretur supplicatione, subito totam replevit clamore basilicam, invitans omnes ad redditam sibi lucis gratiam. Fama universam convocat civitatem Domini laudantem super tam evidenti miraculo pietatem.

Pater idem cui noster servit stylus, testatur se quendam mutum vidisse ad sæpe dicti sancti Udalrici mausoleum consedissee, cui repente solutis linguæ vinculis, loquendi sit restituta facultas, per indicium currentis ex ore sanguinis.

D Quid referam de energumens? quos ibi fere toties vidimus liberari quoties vexari. Contigit enim quadam femina meritis beatæ Afræ curata et crucem, sicuti moris est, confluenti turbæ per medium urbis præferente, aliam arrepticam in ecclesia sanctæ Dei Genetricis liberatam cum sibi juncta multitudine occurrisset, sicque unitis duobus semper vincentis Jesu vexillis duplici exsultantem Dei populum triumpho, hinc inde cum laudibus in sua redisse.

In hujus nostri templi dedicatione, præfato Patre verbum vitæ ad populum aliquando faciente, quidam dæmonio vexatus, magnis cœpit strepere vocibus, ita ut magis ad eum compescendum, quam ad verbum audiendum occuparetur vulgus. Tum subito hostis humani generis: *Quid, inquit, tantopere me*

sedatis, cum post paululum quam utili circumferar negotio videatis? Hæc nobis audientibus, cunctosque pro viribus ab eo qui mendax ab initio (*Joan. viii*) fuerat avertentibus, ecce cruentatum militem quasi ex acie fugientem per medium populi cernimus discurrentem, atque urbem ab hostibus captam terribili clamore nuntiantem; flebilis omnium vociferatio, nulla fugientium expectatio, domus Dei asyllum fieri posse desperatur, dum et inerme vulgus egreditur, a suburbanis arma rapiuntur, ad locum certaminis properatur, in se quæque ruunt, nec hostem quem feriant inveniunt. Tandem in se reversi, Satanæ insidias cognoscunt, mendosum militem requirunt, sed reperire, ut puta evanescente phantasmatis transfiguratione, nequeunt, quæ illusio quamquam ex cuius acciderit peccato nescitur, tamen quoties ad audiendum verbum divinum congregamur, ne aliorum intendamus, in commune per hoc factum exhortamur.

XII. Fur per visionem detegitur. — Presbyter quidam nomine Luipoldus ejusdem ecclesiæ ædituus, jam senio confectus moritur. Per cujus sepulturam alius e vicino sacerdos defunctum sibi videre videtur per somnum, quasi catenam evomentem quinque cubitorum. Quam narrans visionem consilium fuit, omnem mortui perscrutandam fore suppellectilem, ne quid forte de rebus Ecclesiæ ibidem contigisset latitare. Domo ergo eversa, zona ex optima reperitur purpura, quæ ex somnii conjectura mensurata tantæ exstitit longitudinis, quantæ catena visionis, a fratribus confestim recognoscitur, in vestiario reponitur.

XIII. Evanescit mulier. — Duos calices argenteos cum patenis quædam furatur paupercula, sed fores Ecclesiæ non valens egredi, nota proditur sacrilegii; capitur miserima, reddito furto trahitur ad supplicia. Sed quæ operata crimine, etsi occulto, non potuit effugere; exonerata manus evasit tortorum Deo parcente. Omnibus quippe ad hoc crudele currentibus spectaculum, quæ puniatur quæritur, sed diu quæsita non invenitur.

XIV. Variæ reliquæ. — Gloria, inquam, majori signorum vel miraculorum sancti nostri illustrantur, majori etiam studio sub isto Patre nostro venerantur. Ut enim taceamus Coloniae.... (1*) ex undecim millibus virginum, Albini quoque martyris, sanctorum Maurorum, nec non multas eum sanctorum undecunque reliquias acquisisse, quibus Augustam allatis, sanctos inibi hactenus latentes, videlicet Dionysium (2) primum ejusdem civitatis episcopum, Quiriacum cum sociis suis viginti quatuor martyribus demum jam reperiuntur, tanquam bene notis civibus, assurxisse. His, inquam, veluti novis prætermisissis inventionem beatæ Afræ antiqua jam pene oblivione abolitam, solenniter constituit celebrari; viginti

quatuor prædictorum martyrum, simul cum sancta Hylaria passorum festivitatem sub una die nihilominus statuit venerari. Nec in tali fraudatur studio, dum pretiosissimo remuneratur thesauro, capite scilicet ejusdem martyris Hylariæ illis diebus invento.

XV. Lites abbatis cum episcopo. — Sed totius bonitatis adversarius, veluti Job (*cap. i*), Patrem istum, non gratis Deum colere ratus, quippe qui prosperis rebus vel honoribus sit circumvallatus, ac pro nihilo ducens exterioribus eum privari, quasi carnem ejus et ossa desiderat flagellari, dum se cum fratribus suis, tanquam carnem ossibus per cordis vel animæ unitatem adhærentibus, ab ipso loco machinatur proturbare, quibusdam ex ipsis longius a se passibus vitæ remotis, sicuti in convivio voluptatis igne consumptis. Ergo hic qui nomen pastoris, super ovile ejusdem tenet civitatis, adversus eum concitavit, adeo ut qui defendere gregem a moribus luporum debuit, non ut mercenarius fugeret, sed ipse lupus effectus, oves raperet, laniaret atque dispergeret. Cujus tamen persecutionis causa ipsi episcopo interdictum ab apostolica sede pontificale exstitit officium; quo illo abutente abbas noster tantæ noluit præsumptioni communicare. Ut autem finis hujus rei lucidius subsequatur, initium quoque stylo cautius digerente proponatur.

XVI. Episcopi Augustensis electio. — Beatæ memoriæ Urbano papa Romæ præsidente, sedes Augustensis vacabat Ecclesiæ. Præfato autem tyranno Henrico imperatore apud Veronam tunc temporis morante, quippe dona (3) Mathilde prohibente Longobardiam non valens ingredi nec Italiam obstantibus Teutonicis principibus egredi; quidam comes nomine Oudalricus tyrannidi suæ consentaneus, videns eum hinc inde magnis jactari angustiis, acceptis mutuo quingentis a Veronensibus talentis pro episcopatu Augustensi fratri suo dando sibi obtulit. Insuper et comitatum Teutonicas adeundi partes promisit, quod etiam persolvit. Hoc pacto luscus frater comitis adducitur, nec ante ab excommunicata laica manu investitur, quam memoratum pondus argenti Veroneusibus persolvere juramento constringitur. Sic militum manu copiosa comes stipatus fratrem non dico electum, sed nec facie notum invexit Augustensibus. Cogente tamen armatæ manus timore, ut episcopus excipitur, diligentius ut agnoscatur inspicitur, paulatim cæcum se excepisse Augusta miratur. In hoc completam esse Prophetæ maledictionem in commune lamentatur: *Obscurentur, inquit, oculi eorum, ne videant, et dorsum eorum semper incurva* (*Psal. Lxviii*). Quem enim pro oculo sibi ad salutem prospicientem susceperunt (*Rom. ii*), hunc exteriore et interiore cæcitate natum, ex dorsi incurvatione, id est, ex suimet

(1*) Mirare hic undecim mille virgines celebrari. BASN.

(2) Zozimus erat frater Hylariæ, matris Afræ, cujus nomen immutatum dum baptizaretur, et appel-

latus est Dionysius. Quot fabulæ de iis narrantur? Dionysius enim et Afræ Augustam nunquam venerunt. BASN.

(3) Pro domina, seu domna

fortitudine quantoque intellexerunt. *Cæcus* namque *A* *si cæco ducatum præbeat, ambo in foveam cadunt* (*Matth. xv*). Talis ergo electus, contra statuta canonum gradu promovetur presbyteratus; ordinationem pontificatus non incongruo accessu amodo subiturus. Si quidem ab episcopo Aquileiensi, qui abusive patriarcha vocatur, sub pallio Wiberti hæresiarchæ, præmissis duobus juramentis ordinatur. Cum enim ordinandus se licentiam magistri sui Mogontiensis archiepiscopi hujusmodi consecrationis accepisse fateretur, nec nudis verbis ab ordinatore, etsi a duobus apostolicis excommunicato, Urbano scilicet atque Gregorio, crederetur; ministerialis ex potiori familia beatæ Mariæ, qui hoc sacramento probaret, inquiritur. Quo non invento, tributarius quidam ex eadem familia, Bero dictus, optimis induitur vestibus, et primo se ministerialem militem, ut puta qui erat grandis staturæ, juramento confinxit, secundo dominum suum licentiam archiepiscopi, consecrationem accipiendi habere, sicuti ipse ad conversionem postmodum veniens nobis retulit, coactus sefellit.

XVII. *Episcopus Augustensem Ecclesiam spoliat.*— Hoc itaque exsecratus ordine consequenti visitatur omine, novus etenim pontifex sancta sanctorum ingreditur, Deum non placaturus, sed irritaturus. Missæ officio, ut videbatur ad hoc peracto, diaconus populum ad episcopi benedictionem humiliandum exhortaturus, non mente, ut putabatur, alienatus, hoc utitur præconio: *Inclinate, inquit, capita vestra Deo.* Ab omnibus exhortatio pontificalis benedictionis suggeritur; a levita, ut populus Deo capita inclinet, iterum atque iterum repetitur.

Talia perstabat memorans, fixusque manebat.

VIRG. *Æneid.* II. 649.)

Percontatus post a familiaribus utrum ex industria hoc fecerit, idem diaconus testabatur Deum se non sponte, sed quasi in extasi præcinuisse. Denique mendacio compositus Augustani regreditur episcopus, clerum et populum jam libera tyrannide oppressurus. Siquidem divites ac pauperes deprædatnr, ecclesia sanctæ Dei Genitricis infinito per eum thesauro privatur, canonicorum prædia vel oblationes in beneficia laicis accommodantur, horæ canonicæ seu Missæ non celebrantur, dum pro laudibus Dei querelæ ob victus penuriam frequentantur. Temporibus illis præfatus Romanæ sedis legatus Richardus Albanus episcopus in Teutonicas directus partes Mogontiam devenit. Ubi cum apud Ingelheim Heinricum Imperatorem regalibus privasset insignibus, capite nimirum hæreseos abscisso, communionemque omnibus reddita, singula in unum Ecclesiæ pacificantur membra. Hic, inquam, hic dictus episcopus in generali absolute non excipitur, sed per Wibertinæ hæreseos abjurationem, nec dum ventilata sui causa, inter cæteros recipitur. Legato quoque Augustam veniente, cleri ac populi exponuntur querimoniam; dictum videlicet episcopum absque canonica electione seu consecratione sedem

A illam invasisse. Diligentius res audita discutitur. Si aliquis canonicorum se huic subtrahat accusationi, perquiritur; omnes unum dicentes, idem sapientes, nominatim subscribuntur; cuncta in domni apostolici præsentia finienda differuntur, Synodus colligitur Warstallensis, adsunt cum suo Episcopo nuntii Ecclesiæ Augustensis, refert legatus quæ audierit, qualiterve audita distulerit, idonea iteratur accusatio; nulla prætenditur excusatio, facile ab omnibus concordatur ut talis episcopus deponatur. Quod et factum fuisset, si non Gebhardus Constantiensis in Ecclesia Augustensi hoc faciendum persuasisset. Eo namque tempore dominus papa Teutonicum adire proposuerat regnum, quod in ruinam perficere nequivit multorum. *A* pontificali tamen suspensus officio semiepiscopus regreditur. Terminus huic rei finiendæ constituitur. Augusta sui liberationem dolens præstolatur, dum in spe apostolici adventus defraudatur, infraque scilicet terminum idem episcopus, pro interdicti restitutione officii, apostolicum adivit, sed litteras ab eo hunc in modum se continentem accepit.

XVIII. *Paschalis epistola.*— « PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Augustensis Ecclesiæ canonicis et cæteris parochianis salutem et apostolicam benedictionem.

« Venit ad nos non vocatus frater noster Herimannus, vestræ civitatis episcopus, causam suam postulans certiori firæ concludi, etc. *Vide in Paschali II ad an. 1118....* Volumus enim ut tam ipse quam Ecclesia quæ sub eo est, usque ad præfinitum tempus pacem et tranquillitatem, Domino largiente, obtineat. Data x Kal. Decembris. »

XIX. *Alia Paschalis epistola.*— Has litteras vix Venetium asportavit, initoque consilio cunctos earumdem conscios, ut unius anni spatio non detegerentur, jurare compulit; sicque fictis pro libitu mendaciis, domum rediit. Excogitata vero graviore adhuc nequitia, unum de accusatoribus suis, qui præstantior cæteris videbatur, pretio corrupit, et litteras quasi ex Augustensium persona occulte per eum apostolico direxit: qui falsitatis nuntius benigne susceptus, dum auditur, magna contra eum papa indignatione invehitur, corde et corde loqui ab omnibus deprehenditur. Curiensi tamen episcopo atque Gotwigensi abbate pro ipso supplicantibus, datis veluti Augustensium respondentibus litteris, abire permittitur, vera cum falsis relaturus: Vera hoc modo.

« PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Augustensis Ecclesiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

« Post impetitionem quam super episcopo vestro fecistis, dilectionis vestræ litteras suscepimus: In quibus quia pacem et concordiam cum eodem episcopo vos habere nobis significastis, lætati sumus, si eandem concordiam gratis factam fuisse constiterit. Nos tamen constitutum terminum expectamus, ut quidquid æquitas dictaverit, auxiliante

Domino exsequamur. Data VIII Idus Februarii. » A Moguntiensi quoque episcopo querelæ expositæ his litteris injungitur discussio.

XX. Hermannus agnoscitur episc. Augustensis. Hermannus adulter. — Quibus litteris clam episcopo lectis, contra nuntium infremuit, non æqua pretio sibi referri mandata objicit, patre iterum mendacii suggerente, interminatur, ne tam adversa prodantur, sed prospera fingantur. Egreditur in publicum, arriguntur aures expectantium;

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

[HORAT., *De Art. poet.* 139.)

Dum falso benedictione apostolica salutatur episcopus, eademque gratia participatur populus. Nec longum evolvitur tempus, et cardinalis nomine Divitius a papa missus Teutonicas adiit partes. Quo Romam regresso, episcopo quasi per cardinalem restituto sub nullo tamen testimonio, pontificali abutitur officio. Jam utiliori Achitophel utens consilio (*II Reg. xv, xvi, xvii*), quoslibet ex clericis vel laicis potentiores suo secretiori ascivit consortio, ut hoc modo, inferioribus suffocatis, nemo proditor falsitatis; nemo præco esset veritatis. Pontifex ergo vix Melchisedech secundus prædicatur; cunctis retro dictis vel factis, oblivioni traditis, ut legitimus per omnia frequentatur. Sub hujus medio silentii noctisque caliginoso cursu, pater Eginon, in veræ lucis præconem, Augustam ut prælibatum est, revocatur; honore abbatis sublimatur; assumitur et ipse in amicam, ut puta inter primos tenentes principatum, post modicum talem episcopum miratur, dum sui patris, videlicet præsulis Constantiensis, recordatur. Paulatim se ab ejus subtrahit familiaritate, non a communionis unitate; quia necdum quidquam certi de tantæ præsumptionis cognovit immanitate. Sed Deus tantum virum hujusmodi nolens diutius ludificari figmentis, quo modo sanguis sanguinem tangat, hoc ordine revelat. Deprehensus jam crebrius in stupri fœditate dictus episcopus, post monialium seu aliarum meretricum scortum, perpetrasse in Ecclesia diffamatur adulterium. Cujus videlicet uxoris maritus, cum esset fortitudine ac bonitate conspicuus, facile totam civitatem in adulteri posset concitare necem. Sed malens gladio spirituali iudicium sibi fieri quam materiali, sedem petivit apostolicam, de crimine facturus querimoniam. Augustensis vero Ecclesia tanto scelere, quasi de gravissimo erroris somno experrecta, ad eandem sedem litteras dirigit, quid super tali episcopo sentire debeat inquirit. Quæ infra positæ informantur scriptis.

XXI. Paschalis epistola. — « P. episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Augustensis Ecclesiæ clericis salutem et apostolicam benedictionem, etc. *Vide in Paschali II ad an. 1118...* Latorem præsentium apostolicæ sedis, auxilium postulantem, vestræ fraternitati commendamus, ut in querela quam adversus eum episcopum regit, vos ejus justitiam tueamini. Data IX Kal. Decembris. »

XXII. Paschalis epistola Moguntino episcopo. —

P. episcopus servus servorum Dei, ARNOLDO venerabili fratri Moguntino archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem, etc. *Vide in Paschali II ad an. 1118....* Quod enim a vobis juste et rationabiliter auctore Deo statutum fuerit nos ratum habebimus. »

XXIII. Arnoldi Moguntini epistola. — Hoc accepto archiepiscopus mandato, Augustensium prælatos tali invitat præcepto :

« ARNOLDUS, Dei repropitiante clementia devotus in Christo gregis Moguntini famulus, reverendo abbati una cum charissimis filiis Augustensis Ecclesiæ fratribus et dominis, consilium paternæ affectionis in spiritu divinæ consolationis.

« Dilectioni vestræ, fratres amantissimi, insinuamus litteras nos a sede apostolica nuper accepisse, in quibus cum sit vestri episcopi nobis injuncta discussio, placuit summa diligentia id fieri, Ecclesiæ nostræ et fratrum consilio, servato tenore canonico; ne vel actori causa pereat, vel summum pontificem indiligentiam nostram causari oporteat. Querimoniam universam, vobis notam cum habeamus a prædicta sede remissam, suo loco et tempore retractandam, illas domni papæ bullatas transmittimus vobis exemplatas; earum commoniti auctoritate, aut dominum abbatem, aut quoslibet ex vobis idoneos prælatos vestros, tempore Werzeburgensis curiæ, ad nos destinate; tunc quidquid nobis interim Ecclesiæ nostræ et fratrum suggererit Spiritus, per vestros vobis plenius intimabimus. Vale. »

XXIV. De Hermanno. Lites judicandæ a pontifice. — Verum quia hisdem temporibus Longobardiæ, in regia expeditione, infamatus morabatur episcopus, abbas noster quemdam e fratribus suis nomine *Retpotonem* cum apostolicis litteris Augustam delatis ad eum dirigit, ut papam adeat de officii restitutione, seu de objecti sacrilegii purgatione acturus, obnixius suggerit. At spreto episcopus salubriori consilio, ut criminis conscius, solito mendacii armatur præsidio. Litteræ siquidem tanquam ex Augustensis Ecclesiæ persona finguntur, per canonicum Conradum et dictum fratrem *Ratpotonem* apostolico diriguntur. Quarum fallacia ex hujusmodi apprehenditur rescripto.

XXV. Paschalis epistola — « P. episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, D. decano et cæteris Augustensis Ecclesiæ canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

« Diu est quod frater noster Hermannus episcopus vester de tribus apud nos fuit capitulis impetitus, etc. *Vide in Paschali ad an. 1118....* Etsi episcopus vester de rerum Ecclesiasticarum, et de perversæ conversationis emendationem fecit, et de aliis quæ objecta sunt, tertia episcoporum vel quinta presbyterorum manu se purgaverit, restitutionem interdicti sibi officii consequatur. Data Beneventi Kal. Aprilis. »

XXVI. Hermanno crimina imputata. Pontifex dor-

mitat. — His litteris aliquantis per immorandum videtur, dum plena in eis superiorum notitia continetur. Primo namque primum ponitur quomodo iste, utinam mercenarius non per ostium (*Joan. x*), sed aliunde ingreditur; ingressus ut mactet et perdat, pro consecratione execratur, dein consequentia, perversa scilicet vita cum rapina. Terminus, inquit, constituitur, quo pars utraque invitatur. Pars accusata litteras terminum indicantes sub juramento, ut prædictum est, celat, ut altera loci justitiæ ignara obmutescat. A neutra ergo parte aditur. Et hoc est quod dicitur, quod episcopus liber esset, nisi illi constituto termino convenirent. Tamen irrefragabili determinatur confirmatione, sicut inquit, Conradus asserit. O prudentia Romana, quanta obdormisti, quod gratia tui dixerim, negligentia, ne forte dicendum sit, te ut bonum quandoque dormire Homerum. Cur, sicut ipse asserit, non sicut tu asseris, cum memoriter cætera noveris, numerum diffinis capitulorum, officii non taces suspensionem, quo cuncta discutienda seu finienda fuerant, repræsentas terminum, libertatis tantum conditionem nescis, ut et nos nescire cohorteris? Sed quoniam, inquit, propter difficultatem itinerum et personæ infirmitatem, etc., hinc evidens colligitur mendacium. Itinerum scilicet difficultas et personæ infirmitas, cum, ut postea rescivimus, præsentari nollet sanissimus. Nam dum eundem canonicum, cur hujusmodi confingeret, percontaremur apologeticum: *Verum, inquit, dixi cum cæcum a nativitate pro infirmo duxi.* Cæterum ne quis miretur archiepiscopo injunctum negotium alii apostolicum commisisse discutiendam, sciat istum canonicum hujus videlicet varietatis auctorem, Curiensis episcopi fuisse fratrem, ideoque *Moguntinensem* ut regis inimicam Augustæ abominari, fratrem vero suum in hac causa ibidem asseruisse non detrectari. Cautius tamen et ipsi injungitur, si nimirum episcopus de rerum ecclesiasticarum, et de perversæ conversationis emendatione (sicut falsæ testabantur litteræ) fecit, etc. Illic, inquam, episcopus multis conductus promissis Augustam venit, clero ac populo objiciente, non nisi facta ficta emendatione, purgationem episcopi minime recipi debere. Quatuor infames eliguntur personæ, quinta sacramentis addicitur pœnæ, dum plusquam à quingentis convincuntur falso jurare. Sic purgatus episcopus interrogat episcopum si jam pontificale licitum sit officium. Hoc eo non annuente, sed ut apostolicum pro ejus restitutione interpellet, persuadente, dicessum est. Tum iterum dictus episcopus in regiæ conturbernio expeditionis Italiam proficiscitur, armata manu jam tertio domum beati Petri ingreditur; cum excommunicatis communicare non veretur. Non differt archiepiscopus hoc aliter intimare Augustensibus.

XXVII. *Epistola Arnoldi.* — ARNOLDUS Dei gratia Moguntinæ sedis archiepiscopus domino E. [Eginoni] abbati Augustensis cœnobii cum cæteris fidelibus

Ecclesiæ catholicæ membris, coalescere in corpus Christi in Spiritu unitatis.

Jam dudum clamor ascendit in cœlum (*Exod. n.*), super eo qui vester dicitur episcopus; atque ab ipsa, ut nostis, apostolica sede querimoniam seriem et præceptum discutiendi illum accepimus. Quia vero *charitas nunquam excidit* (*I Cor. xiii*), et odientes etiam diligit, ex superabundanti, si fieri potest, fugientem revocarem, et magnis vulneribus magna medicamenta componeremus, si ægrotus vester se ipsum recognosceret, et medicum etiam vocantem non detrectaret. Nunc igitur quodammodo vos ista causa vocat; in quameunque partem ceciderit, consilium videtur, quatenus ex nostra commotione viva illum voce conveniatis ut resipiscat, ut saluti suæ nunc saltem consulat, excommunicationis contagia deserat, et non usque in finem prævaricando excedat. Nostis, novit et ipse, quam horribili comminatione distractus, ab ipso beati Petri vicario sit, longo jam tempore officio suspensus; neque tamen advertit, qualiter etiam excommunicatione se contaminaverit et nullam salutis viam exinde quæsierit. Proinde sicut nos quod nostrum est, ita et vos quod vestrum est, facite; Ecclesiastica correptione illi intimate quia vicinior erit illi via salutis, si se ipsum humiliaverit et veniam quæsierit, quam si audientiam synodalem expectaverit, ubi judicem in neutram partem flecti oportebit. Quod si vestræ fraternitatis verba et nostra hæc monita non attenderit, illi interim præter jam vetitum officium, cleri populique obedientiam avertimus; quia ipsum irrevocabilem et inobedientem judicamus.

XXVIII. *Egino exsulat.* — His litteris ab abbate receptis, totique Ecclesiæ lectis, episcopus regreditur, non dubitans quin pro catholico suscipiatur. Ecclesiam ergo nostram ex more ingreditur; a nemine occurritur. Si quidem abbas interdictum abnuerat, suisque hinc cavendum indixerat. Quæritur contemptus causa, referuntur universa. Tum vero nihil humanum in homine cerneret; bestiam ex fremitu vel discursu putares. Blasphemiis abbas minisque afficitur; ut publicus regni hostis proscribitur. Urbis tamen civibus tanti viri expulsionem non ferentibus, propinquorum amicorumque turba colligitur armata: nec sic quidem potest effectum habere voluntas pessime concepta. Interim archiepiscopus alias eo dirigit litteras in hunc modum:

XXIX. *Hermannus excommunicatus ab Arnoldo.* — Sanctæ Augustensis Ecclesiæ filiis et fratribus, cum E. [Eginone.] abbate sancti Udalrici, ARNOLDUS Mogontinæ sedis minister indignus, fraternam dilectionem cum oratione.

Quod proxime a domino Prænestino romanæ sedis legato apostolica auctoritate denuntiatum fuit vobis, nos quoque eadem denuntiamus vobis. Sed quia hæc neglexistis, nec vos nec ille quem dicitis episcopum vestrum, sancto concilio interfuistis; ipsum quidem, quia jam diu a domino papa episco-

pali et sacerdotali suspensus est officio, communione corporis et sanguinis Domini usque ad satisfactionem privatum esse sciatis; vos autem adhuc nostra intercessione dilatos, idem tamen sobituros nisi sancto concilio Frideslarie v Kal. Augusti celebrando, abbates et praelatos Ecclesie vestrae interesse faciatis. Quod quidem sicut in mandato accepimus, apostolica auctoritate et nostra precipimus. Præterea super querela illius vestri Adalberti nos eadem firmasse, quæ apostolicam sedem fecisse cognovimus, fraternitati vestrae notificamus. Adulterum enim et adulteram et omnes consentientes excommunicavimus. In qua damnatione vester dictus episcopus non excipitur, quia non faciendo justitiam patienti injuriam, consensum crimini adhibere probatur.

XXX. Populus recusat confirmationem ab Hermanno. — Quibus item a Patre nostro prædicatis, cunctisque jam ad episcopi facinus per regium timorem proclivis, totum pondus prælii solius abbatis innitebat capiti. Sabbatum sanctum Pentecostes supervenit, in quo non longe pro baptizanda cujusdam comitis filia a monasterio recessit; episcopus vero exploraturus si chrisma suum reciperemus, idem petiit monasterium. A priore loci, nomine Markwardo, baptismatis agitur officium; dum ad hoc venit, episcopo jubente chrisma nostrum ab antistite, catholico acceptum ministro, aufertur, suumque baptistæ offertur. Tum ille quasi alienum tangere formidat, notum sacramenti vasculum quaerit. Hoc, inquit portitor exsecrati liquoris, accipere debetis, aliud non habebitis. Voce publica profitetur baptista, nolle se hæretico inquinari sacramento. Exsilit episcopus, vociferatur altius, fit in populo strepitus, discurrit clerus, divina et humana habeantur promiscua. Quid ageret præcursoris Christi discipulus? tantum spiculatoris præstolabatur gladius; nisi quod Johannem Herodes in carcere (*Matth. xiv*), istum juxta altare hostis trucidaret Ecclesie, uterque tamen occumberet pro veritate. Tanto quippe furore præsul debacchatur, ut non sibi imperanti, sed populo non obtemperanti sacrilegii dilatio jure ascribatur. Tandem missarum solemnia inchoantur, sacerdos ad altare progreditur, vere dignam Deo hostiam immolaturus, ipse pene victima paulo superius psallentium ora blasphemias obstruuntur, ab Ecclesia vi expelluntur, divina ex hoc officia fratribus interdiciuntur. Hoc triumpho contentus pontifex contemptus, claustrum ingreditur; mensa pransuro apponitur. Saturatis omnibus exitur, Pater cœnobii regreditur, series rei gestæ retextitur. Vespertina synaxis abbate incipiente solemniter agitur, eoque magis insistendum divinæ servituti Pater idem hortatur, quo ad Satanæ injuriam fieri credatur. Ipse vero jam non in palam procedit, dum undique timor mortis occurrit. Audax namque pessimorum perquiritur contumacia, pro nece abbatis copiosa pecunia, seu alia promittuntur beneficia; episcopus hoc non pro sacrilegio, sed pro justo fieri

A indicit judicio. Processione tamen ordinata sanctæ Dei Genitricis intratur ecclesia. Ubi dum totius civitatis conveniret populus, abbate jubente litteræ superius positæ recitantur, laicis quoque interpretantur. Hæc est, inquit Pater, causa pro qua tam, ut nostis, patior adversa. Ecce ejicior cum pueris quos mihi dedit Deus, a facie vestra; sit omnium horum vestra testis conscientia. Quo facto litania incipitur, minitans cervici gladius, Deo protegente, sine læsione transitur.

XXXI. Novæ turbæ de electione abbatis. — Jam decimus ordinationis Patris hujus instabat annus, et quasi decimæ honorum fructuum offeruntur Deo, dum propter justitiam Pater cum filiis privatur domo. Eodem quippe monasterio hostili manu repleto, nulloque fratre qui Patrem sequi nollet invento, pax fugæ obtinetur, egressus a novis viatoribus præparatur. Nec defuit ullionis divinæ præsigium, quo et superbi perterrerentur, et humiles consolarentur: ambitus enim monasterii terramotu validissimo quassatur, ecclesia cum terra, campanis hinc inde percussis, ruinam minatur, sepulcrum beatæ Afræ dissoluto metallo aperiri videtur, comitatus dominæ hoc signo famulis dispersendis spondetur. Gratiarum actionibus Dei qui in sanctis suis est mirabilis (*Psal. lxxvii*), propensius peractis, pedestri turba peregrinum sæculi salum calcatur, ex utroque latere uda plangentium ora fixis in terram vultibus dissimulantur. Locus transitur, monasterium sancti Petri non longe positum aditur, fit multus occurrentium apparatus, finitis Dei, quibus excipiebantur laudibus seu sacratissimæ lectionis consolationibus, sub nostro pastore duplicati gregis adunatur ovile. Ubi dum vix septem moraremur diebus, Augusta, loci sui capitalis non ferens destructionem, episcopum ut alterum convenit Egeatem, in commune revocari postulamus, importune reddi exigimur, Parasceve per omnia simulatur dum altaria denudantur, signa non pulsantur, divina officia sub silentio lamentantur. Aptiores ergo eliguntur personæ, pro nostri diriguntur revocatione, quidquid contrarii subierimus, litteris promittitur, non repetendum ulterius. Communicato virorum catholicorum consilio regredimur, clero ac populo in obviam ruente, cum laudibus excipimur. Sed Satana cribrari nos, ut triticum expetente (*Luc. xxii*), Christus pro Petri intervenit fide, dum falsi fratres inter nos discernuntur, veri non subvertuntur. Novo itaque congregimur prælio, pestiferæ suasionis delinimur blandimento, ut videlicet Patri nostro renuntiantes, alterum eligamus, cum illum, ut puta præsulis inimicum, habere nequeamus. Abbas ocius remanentibus inibi subjectis proturbatur, locus perpetrando scelere datur. Nec sic dolore concepto ad iniquitatis parturitionem perducto (*Psal. vii*) ut abbas jam e medio tollatur, hoc modo excogitatur: impiorum turba colligitur, abbati locus justitiam defendendi promittitur, nihil quam ut in præsentiam veniat restare nuntiatur. Lætior Pater ad ur-

hem properat, concludere paratus quidquid proposuerat. Verum ille, qui per angelum suum Joseph revelat, ut cum Jesu in Ægyptum Herodianam declinans persecutionem descendat (*Matth. ii*), ipse nihilominus, ut innocens hujus Patris sanguis non effundatur, præcavere dignatur. Maximam etenim itineris consumpserat partem; et ecce obvium habet nuntium, litteras a fratribus suis ferentem, quæ intra et extra urbem insidias ei indicant paratas. Abbas convertitur, a cruenta disputatione tortorum eruitur.

XXXII. *Eginonis epistola.* — Interea rex jam secundo excommunicatus, Teutonicum ex Italia adiens regnum, Augustam cum duobus eadem excommunicatione damnatis ingreditur episcopis. Qui cum a fratribus prædictis accuratius susciperetur, pastor bonus dolens gregem sibi commissum, hac participationis contagione esse temeratum, hujusmodi dirigit ei mandatum :

« Novit fraternitatis vestræ discretio, quomodo matri nostræ sanctæ Ecclesiæ condolentes, corpore et spiritu fugerimus illam persequentes; novit quibus pacis et veritatis promissionibus simus revocati, nec tamen a promittentibus consecuti. Mundus enim pacem promittere potest, dare non potest (*Joan. xiv*). Ego autem pacem illam, quam Christus discipulis suis dedit, inquirens, Herodianam iterum persecutionem cum ipso Jesu in nocte tribulationis declinavi (*Matth. ii*), vobis tamen prius id ipsum faciendum intinavi. Econtra Dominici timoris et paterni amoris oblitus, alienum pastorem vos meæ parvitatæ grex, vobis, inquam, filii mei, quos in Christo genui (*I Cor. iv*), illum Guntherum nostræ professionis inimicum, ad quælibet estis secuti. Me etenim, qui locum defendendi justitiam in conspectu totius Ecclesiæ desidero, violenter expulso, vobis potius congrueret nudipedalis lamentatio, quam regalis sine capite jubilatio. Hæc vobis honesta occasio, hæc meæ expulsionis fraterna posset præterire compassio. Huc accedit quod illum alterum Judam, traditorem meum dicam Ratpotonem, quem, meo spiritu et corpore vobiscum congregato, tradidi Satanae in interitum carnis (*I Cor. v*), modis omnibus sequendo et amplectendo in communionem recepistis, partim illi communicantibus non restitistis, sicque hujusmodi contagione pene omnes polluti estis. In quibus omnibus, quia episcopi præceptis obtemperastis, votum obedientiæ, quod mihi coram Deo et sanctis ejus singillatim per nomina promissistis, eheu! violastis. Quid ultra faciam vobis? dominum priorem, magistrum vestrum, post me fugientem, me sequentem, per illum dictum raptorem Ratpotonem, quod dictu nefas est, despoliastis. Et si in hoc non omnes, ut credo, consensistis, in facientes tamen non digna ultione exarsistis. Quid dicam? Anathema in medio tui est Israel, non poteris stare contra hostes tuos (*Josue, vii*). Senior noster domnus Engilboldus, non ut Mathathias (*I Mach. ii*) in vobis princeps surrexit. Ipse videat quid fecerit. Verumtamen quia ipse et alii perpauci

A obedientiæ suæ mihi, post hæc omnia, mandaverunt obsequia, quod dixi præsens, præcipio et absens. Dixi enim vos locum non debere mutare, quandiu possentis a communionem illius episcopi vos observare. Quod quia prævaricati estis, vel nunc saltem, qui Domini velit fieri, me non tardet sequi. Ego enim vos non longe vobis exspecto, si quos ex vobis recipere promeruero, gratias ago. Interim illum Henricum dierum malorum inveteratum, communionem corporis et sanguinis Domini sciatis esse privatum.»

XXXIII. *Monachorum fuga.* — His auditis alius quidam ingemuere, quidam derisere. Presbyter vero, nomine Eberhardus, cum bonæ indolis adolescente Odalrico monasterium egressus Licique torrentibus vix transcursis cum paludibus, lassos pedites missi a dicto Ratpotone insequuntur equites. Inermes ab armatis capiuntur, despoliati ut oves minantur; evasum uterque gurgitis periculum intrare coguntur; in derisum vulgo per medium platearum nudipedales reducuntur. A quibusdam mitioribus impetratur ut præda illis reddatur, sed a Ratpotone hanc in præmium recipiunt, vel si quibus talibus perfugis auferre possent. Dimissi iterum eandem viam arripiunt, Patris sequi præceptum, etsi artibus, animis non deficiunt. O miseram rerum faciem! In vasti medio campi, jam defecti, prosternuntur; frigore undosa membra dissolvuntur, diei consolatio tollitur, noctis terror invehitur. Tandem respirante aliquantulum fortiore, per devia discurretur, si qua humana appareat conversatio, æcuciente visu palpatur. Villa ex improvise offenditur, domus contiguæ ostium pulsatur, quis intempesta nocte adsit percontatur. Ut pauperibus, causa Dei, aperiatur humiliter supplicatur. Quamvis tarde, intronititur, focus accenditur, quod vere pauper sit cernitur. Pro socio in via derelicto interpellatur, precibus annuitur; plaustro impositus sacerdos, ut a Samaritano in stabulum dueitur (*Luc. x*). Tepefactis artibus, apponitur jejunis cibus; matutini aguntur, ad locum sibi condictum proficiscuntur. Alii quoque fratres monachi habitu deposito, negotiatoribus junguntur, alii noctu effugientes Patrem nostrum sequuntur. Quidam vero ex ipsis subdola intentione obedientiam abbati suo demandant, nec tamen passibus corporis, sicut nec cordis appropinquant. Quibus istis respondetur litteris :

XXXIV. *Eginonis epistola.* — « EGINO Dei gratia, quod est, fratribus, diligentibus Deum omnia cooperari in bonum (*Rom. viii*). »

« Litteras obedientiæ vestræ fidelitatem insinuan-tes jam sæpius accepi; sed quod eadem fides non sit in vobis universalis, testatur dissensio, imo contentio particularis. Partes autem discordantium non habet Ecclesia (*I Cor. xi*). Ergo illi extra Ecclesiam tunc convincuntur, qui fidem quæ est in Christo irritam fecisse concluduntur (*I Tim. v*). Unde nollem vos quasi in commune eulogia obedientiæ ad me direxisse, sed magis divisos a nobis corde et calamo divisisse. Qui enim legationi proxime vobis a me

factæ non timentur detrudere, eorum nomina ad verecundiam filiis iniquitatis non oportet latere. Rogo autem, quid eos ibi offenderit dicant. Puto filios regni regalem monitionem perturbasse. Ponam iterum eandem monitionem ad eorum confusionem, vel, quod mallet, ad eorum correctionem (*Matth. viii*). Me, inquam, qui locum defendendi justitiam in conspectu totius Ecclesiæ desidero, violenter expulso, vobis potius congrueret nudipedalis lamentatio, quam regalis sine capite jubilatio. Sine capite, inquam, hoc est, sine abbate, sine priore; iterum atque iterum dicam, sine capite. Abbas inquit, Guntherus tantum astabat. Quis iste locus defensionis? quomodo astabat? Pro capite, an pro cauda? Ipse non concedit pro cauda, et vos non conceditis pro capite illum astitisse. Ut esset amborum neutrum, et illius usurpatione, et vestra invalida probavit reluctatio. Me, inquam, violenter expulso. Nonne ipsi rationi vim facere videntur, qui huiusmodi dictis regi me injuriam irrogasse fatentur? An uno e duobus concessio alterum non conceditur? An cum musica in luctu excluditur, in gaudio non admittitur? Hoc modo filiis sponsi me qualicumque illis ablato, magis congrueret nudipedalis lamentatio, quam regalis sine capite jubilatio.

« Quare ipsam litteram litterati non attendunt (*Eccli. xxi*)? Nonne nudis pedibus incedere, est iudicem ad misericordiam flectere? Ergo illi magis regem offenderunt, qui ficta lætitia ac per hoc duplici corde ipsi occurrerunt. Hæc, inquam, vobis honesta occasio, non ut suspicantur regem non honorandi, sed non jubilandi; hæc mei expulsionis fraterna posset præterire compassio. Hæc verba si exponimus, pueris ludum facimus, cum aperte confundant offendentes in superioribus. Cæterum ut cœpistis, hostiam vecerationis non imoletis (*Psal. xxvi*), videlicet ab officio missæ abstinendo et horas canonicas sub silentio, vigilanter tamen persolvendo. » Ad ultimum vero sua monita vel præcepta huiusmodi concludit sententia :

XXXV. — « EGINO Dei gratia quod est, electis in Christo, propter quos omnia sustineo, id ipsum sapere in alteratrum secundum Jesum Christum (*Rom. xv*).

« Quoniam vestræ fraternitati cuncta quæ de instantibus periculis dicenda erant, tam absens quam præsens intimavi, restat ut obtemperantes nobis in Christo a facie iniquitatis in sinum matris Ecclesiæ colligamus; apostatantes autem a Deo, ac per hoc a nostra obedientia, quia filios Dei conturbant, justæ censura sententiæ abscindamus. Præcipimus ergo in verbo Domini, ut quicumque in vobis se filios Ecclesiæ recognoscunt, incontaminato per inobedientiam loco ulterius non remaneant, ne cum Dathan et Abiron inferno deglutiente pereant (*Num. xvi*). His vero qui in hac qua cœperunt contra nos contumacia perdurare decreverunt, eundem locum in virtute

(4) Hiatum hunc resarciri posse jam quidem mihi nulla spes est; quod aliud exemplum, quantum ego scio, non existet. Aliena quædam inserta erant

A sancti Spiritus (*Rom. xv*) interdiximus, ne per illos diutius nomen Dei blasphemetur in gentibus (*Rom. ii*). Miro etenim modo localem facere obedientiam et conditionalem nituntur; cum non nisi in ambitu quatuor parietum claustrum, et non irato contra abbatem episcopo monachis eam servandam esse fatentur. Illi quia Sarabattarum lasciviam sequuntur, a fortissimo genere cœnobarum excluduntur. Ut autem finem multimodis verbis faciamus, omnes voto sanctæ obedientiæ nobis in Christo obligatos, ad locum per nuntium, nostrum conditum invitamus, alienantes autem retrorsum ac nostræ fraternitatis fugientes consortium ab unitate corporis Ecclesiæ gladio spiritus, quod est verbum Dei (*Ephes. vi*) amputamus. »

B XXXVI. *Egino sese excusat.* — Augustensibus de his omnibus abbatem incusantibus, suique destructorem loci inclamantibus, Pater idem scriptis excusatur talibus :

« Sanctæ Augustensis Ecclesiæ filiis universis, EGINO, Dei gratia, quod est.

« Novi beatitudo vestra qualiter apud vos hactenus conversatus sim, quomodo vi expulsus discesserim, et quomodo vocatus redierim. Huius vocationis credidi promissis, maxime quia catholicis redundabat dictis, dum quidquid justum, quidquid canonicum, quidquid tam vestræ quam meæ saluti esset necessarium, loqui inter vos sit mihi concessum, in loquenti consilium et auxilium vestrum non sit negatum. Ex hoc nihil his contrarii, nihil novi, nihil locutus sum dubii, unde deberem, nec confessus, nec convictus, expelli. Jam profugus recessi, quid ultra patimini fugientem persequi? Fratres mei, sancta obedientia vocante, me sequuntur, quos inermes armati ex vobis insequuntur, et contumelia afficientes deprædantur. O prudentiam, o fortitudinem Augustensium ad hoc redactam, ut uni homini sancta illorum conculcanti resistere timeant, subjici non erubescant. Siquidem præcepto illius apostatæ Raptoponis, monachorum persecutoris, obtemperatur in vobis, dum qui nullius est apud Deum dignitatis tantæ sit apud vos potestatis, ut postquam qui nos lingua dolosa expellat, etiam gladio persequi prævaleat. Tandem, precor, redite ad cor, quia si tacti intrinsecus fueritis, me non nisi vera inter vos dixisse videbitis, ac per hoc a persecutione mea cessabit (4)..... »

XXXVII. *Eginonis apologia.* — « Reverentiæ paternitatis ac diligentiæ fraternitatis, cunctis utriusque sexus in Christo fidelibus, EGINO ille cujus incolatus est super terra prolongatus (*Psal. cxix*), cœlestis patriæ associari civibus.

« Quoniam *Deus charitas est, et qui manet in charitate in Deo manet, et Deus in eo* (*I Joan. iv*), omnis qui manet in Deo, imo in quo manet Deus, nimirum, spiritu charitatis est repletus.

ab alia manu postea id factum, ne pagellæ vacarent scilicet. CAN.

Ex fonte vero dilectionis rivulus emanat compassionis. Hoc igitur salubri fonte redundantibus necessarium duxi paucis absolvere, quibus subjacuerim casibus, præmissa causa quæ tot provocavit adversa, ut virtus compassionis crescat ex causa justitiæ et veritatis. Quamvis enim peccator indignus officio regiminis (*I Cor. xvii*), ut multi vestrum noverunt, cœnobii fungebar Augustensis. Ubi quanta Deus nostris temporibus, non dico meritis fecerit, quod videlicet religiosos viros inibi coadunaverit, quamque virtutibus rebus quoque exterioribus locus idem in brevi succreverit, non modo vicinos et contiguos, sed etiam remotos latere minime potuit. Verum quia, juxta egregium prædicatorem, oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant, expetente Satana ut cribraret nos sicut triticum (*Luc. xxi*), quem defensorem ac propugnatorem sperabamus, ut puta gregis dominici pastorem, Augustensem episcopum, crudelem sensimus persecutorem. Qui cum a beatæ memoriæ papa Paschali pro diuturna inobedientia, in omni pontificali officio fuisset interdictus, atque a successore ejus Gelasio secundo, nec non a sancto adhuc superstite papa Calixto secundo, absque spe ejusdem recuperandi officii sit damnatus, ab ipsa apostolica sede hoc accepimus mandatum, hujusmodi vitare ut mortiferum (*I Cor. xv*). Nos tamen ut minus perfecti non statim ad hæc implenda convaluimus; cum Petro scilicet ad ancillæ carnis vocem adhuc pertinuimus (*Joan. xviii*); cum tam nefanda, potius humana sapientibus acquiescendo, quam divinis et apostolicis præceptis obtemperando, dissimulavimus.

Denique ipso contra jus fasque omnibus modis grassante, adeo ut catholicum papam respueret, Burdinum reciperet, nomenque ejus in cerei paschalis benedictione recitari præciperet, ac plebem sibi subjectam, tanti hæresiarchæ litterarum salutatione pollneret, nos etiam in his omnibus secum contaminari cogeret: tandem ut arcus fortium superaretur (*I Reg. ii*), nos hactenus infirmi divino robore accingimur, in medium progredimur; cum apostolis, etsi longe impares, protestamur: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus* (*Act. v*). Hac voce non minori quam Scribæ et Pharisæi pontifex iste commovetur furore; dum mox vincula et carcerem minatur et exsilium, nec unquam cessaverit quousque ego et fratres mei, qui cum duodecim Christum sequebantur (*Joan. vi*), aliis retro abeuntibus a monasterii quiete proturbamur. Nec tamen huic præsulī post innumeras contumelias et injurias, nostri suffecit expulsio, quin in omnes terræ fines nos ejus pro posse sequeretur persecutio. Quamobrem cum archiepiscopum nostrum, nec non magnum episcoporum, abbatum seu principum catholicorum adirém colloquium, expositæ querelæ, in commune pro sceleris immanitate mirantur et lamentantur. Proinde communicato prudentiorum consilio ad Romanam dirigor sedem, tum pro speciali nostra necessitate, tum pro communi Ecclesiæ utilitate. Quod iter cum

arriperem, ex hostium insidiis periculosissimum, potius per devia quam regia via utcumque perveni Placentiam. Ubi dum puer meus, quem ab infantia nutrieram, cum omnibus rebus nostris, exceptis equitaturis, nocte aufugisset; qui in paucis sæpius de itineris perfectione diffidebam, in nihili jam de ejus qui cuncta creavit ex nihilo, misericordia præsumebam. Quid plura? Per abrupta montium, per vastissimam eremum, per terram famis et sitis, ubi vestigiū non inveniebatur hominis, transivimus. Sed quasi in pretium tanti laboris domnum apostolicum in maritimis locis, videlicet apud Rosellam civitatem invenimus; a quo hilarissimo ut est vultu recipimur. Romam una secum deducimur, relaturi terræ nostræ, ut ipsius verbis utamur, triumphum Ecclesiæ. Jam enim quis illius terræ concursus? quantus omnis sexus et ætatis apparatus? militiæ quoque Romanæ, ultra trium dierum iter occurrentis, quam jucundus fuerit comitatus, Cæsar, si superesset, indignans miraretur; Tullius forsitan attraheretur, dum vexillo crucis omnium consulum et imperatorum superari trophæa conspiceretur. Appropinquante vero summo pontifice ad Urbem, puerorum et infantium cum ramis omnigenarum arborum occurrentium excipitur laudibus, quos ne quis opprimeret vel abigeret, cum Jesu benedicens aiebat: *Sinite parvulos venire ad me, talium enim est regnum cœlorum* (*Matth. xix*). Deinde coronatus ut regali sacerdotio Ecclesiam credas potiri, per medium deducitur civitatis, plateis auro, gemmis pretiosissimis, palliis undique adornatis. Nec defuere Græcorum et Latinorum concentibus confusi Judæorum plausus, ut cæca gens vel invita confiteatur, unde magis puniatur. Vix hora decima cum esset in Non. Junii, a mane prætracta rarescit processionum frequentia, quando et idem Pater universalis a Lateranensi exceptus sede in palatium, ut moris est, iudicum legali perducitur carmine. Abhinc usque in Kal. Julii præsentia jugiter tantæ sanctitatis perfruebar viri, hac instantia nesciente fastidium, quia semper in majus accendebatur desiderium. Siquidem hilaris vultus sub verborum pondere; jejuniarum seu vigiliarum discretio, absque eo quod intrinsecus latet (*Cant. iv*), cunctis intuentibus in eodem Patre uno atque eodem spiritu operante mirabili effectu patet. Laus omnis inferior, dum vir iste revera apostolicus virtutibus et miraculorum signis comprobetur sublimior. Quæ quia tota Francia, Longobardia, Tuscia, atque Apulia prædicat, hujus angustia chartulæ supersedeat. Igitur percepta a sanctis ejus manibus Dominici sacramenti communionem, et inter crebra oscula, largissima benedictione, iter rediturus arripui, navique per mare transiturus, apud Ostiam civitatem cum Aquensi episcopo intravi. Quæ cum socium laboris nostri fratrem Udalscalcum præ hominum multitudine capere non posset, alteram, quæ tamen cum nostra erat itura, ascendit. Sed mox pelago turbato naves in tantum sunt disjectæ quod intra quatuordecim dies

nec loqui invicem potuimus nec videre. Cœpi ultra A modum de amisso fratre contristari, ex tristitia infirmari, vixque Pisas valebam deportari. Ubi qualiter frater me invenerit, quidve postea de me factum sit, ipse fideliter referat, animamque, meam vestris rationibus commendet. »

XXXVIII. *Eginonis mors.* — Heu me! Pater amande, quid agam? orphanum et pupillum in exsilio derelinquis filium, et tu ad patriam pergis et ad Dominum. Paucissima ponam verba, quia magis tunc jubilabam dolore, quam garriebam ore. Igitur decimo quarto, ut dictum est die, post innumera maris, famis et sitis pericula, Pisas et ego perveni, sperans laboris et doloris mei finem, cum scilicet dominum meum et Patrem reperirem, sed tristitia super tristitiam, illo jam in extremis posito, mihi B accumulabatur, nec ulla spes consolationis inveniebatur. Tum vero quantis Pater filium amplectitur suspiriis, quantis filius Patrem infundit lacrymis, pretiosa in conspectu Domini mors ejus (*Psal. cxii*) testatur, dum me qui perieram recepto, mox a presenti sæculo nequam erui precatur. Fratribus ergo suis et amicis per me valedicens, et ut in Ecclesiæ obedientia ad mortem usque permaneant exhortans, tanquam præsentia fastidians, ad futura jam rapitur: usque ad ultimum enim spiritum nulla ex ore ejus nisi vox psalmi odia auditur. Psalmus autem hic

erat quem sæpius replicabat: *Laudate, pueri, Dominum, laudate nomen Domini (Psal. cxv)*. Cujus et extremus versiculus egredientem comitatur spiritum ejus; illud optabile his verbis præfigurans: *Euge, quod erit in proximo auditurus, qui in pauca fidelis, super multa es constitutus (Luc. xvi)*. Quos enim in Christo per Evangelium genuit (*I Cor. iv*), hos digne in domo Domini ad gloriam, ut mater filios, lætus recipit. Itaque astante religiosissima Camaldulensis ordinis congregatione, post intimam peccatorum suorum confessionem, post olei sacrosancti unctionem, Dominicis munitus sacramentis, idibus Julii vita æterna mortem sæculi commutavit præsentis. Depositus est autem in Beati Michaelis monasterio, juxta incomparabiles Pisanorum divitias optimo archiepiscoporum mausolio, ubi nesciuntur tenebræ, exclusæ jugiter sole vel oleo. Nullus ergo ex simplicioribus hujusmodi tanquam fortuitis, etsi adversis, quantum ad humanum aspectum scandalizetur casibus, cum Abrahamæ patriarchæ divinitus præcipiatur ut terram nativitatis suæ egrediatur (*Gen. xii*); Moyses et Aaron non in terra repromissionis moriatur (*Deut. xxxiv*); apostoli quoque per omnes terræ fines dispergantur (*Deut. xxxii*), quatenus et nos non in terra esse patriam, sed cælum (*Psal. xxxviii*), verbis et exemplis instruemur

UDALSCALCI

CARMEN

DE ITINERE ET OBITU EGINONIS

ABBATIS S. UDALRICI AUGUSTÆ.

Hic Patris occasus, dum veri solis ad ortum
Tendit, et ad portum, qui nescit tempora casus.
Est tibi gaudendum pro tam præstante corona,
Fili, mente bona simul est quoque mente dolendum.
Nam velut orbatus remanes patre spirituali,
Et tibi causa mali reputatur is, unde beatus.
Sed tamen est pia spes, hic qua dolor alleviatur,
Scilicet optima res, qua justus quisque beatur;
Nato reddit ubi patrem sinus ille paternus
Ergo si nos jungat ibi Pater ille supernus.

O style plangentis, quid per diversa vagaris,
Ut dolor est unus, sic una voce fruaris.
Finis ad hanc vocem verborum suscipiatur,
Finis nos Patris monet, ut finis teneatur,
Nam variis animus licet involucri subigatur,
Sæpe tamen loquitur quod semper quis meditatur.
Res miseranda nimis sub honore Dei referatur,
Ut pietas ejus quam magna sit hinc videatur,
Largus in auxilio miserorum cum doceatur
Cum Patre filius exsulat, unicus hos comitatur

C In specie famuli fuit, ut .udas toleratur.
Nam nihil officio distant; servus Dominis similatur,
Jam procul a patria via deserti speculatur
Quæ locus ad fraudem furis sub corde paratur:
Noctis adest tempus; magis ille dolo tenebratur;
Rebus enim cunctis, quibus illud iter rugetatur
Direptis abiit. Mortem fortuna minatur
Sed Pater omnipotens spoliatis auxiliatur
Spem tribuendo viæ peragendæ; nec dubitatur
Munus enim magnum misero spes firma probatur,
Quid moror? intratur eremus, tandem peragratur
Octo tamen soles ibi cum sudore vagatur
Cum latro difficilis, via difficilis patitur
Ecce laboris honor; prope sanctus Papa mora
[tur

D Tum volucres homines reputares, sic properatur
Vix expectatur, quod ad illum perveniatur
Suscipit inventus clementer, amat, veneratur
Est locus, adventus Patris hujus ut expediatur
Qualiter in cathedra Romano jure locatur